

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
Helyben előfizethet: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben
Egyes szám ára 5 kr. o. é.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordai utca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppellik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haenstein és Vogler Urutca 13. Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
Nyitlitter sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é.
hét óra . . . 7 „ „ „
félévre . . . 6 „ „ „
évnegyedre . 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“
szerkesztősége.

Levelek a bécsi világkiállításról.

I.

Bécs, máj. 24.

Körülbelül három hete már, hogy hivatalosan megnyitották a közkiállítás s e három hét alatt mindössze csak egyszer-kétszer volt alkalmam t. szerkesztő urat tudósítani. Eddigi mulasztásomat egyszerre helyre hozandó, e levelemben az idáig látottakról és hallottakról akarok mindent egybefoglalva néhány sort írni. S elhihetik t. olvasóim, hogy tárgyam van elég, mert 3 hét alatt pontos kedvtelésből, mint amolyan ember, ki minden áron tanulni akar és ismereteit bővíteni, sok viszontagságok között, mikkel bátran megküzdöttem a népek e nagy bazárját keresztl-kasul át- meg átvizsgáltam. Volt az igaz olyan pillanatom is, midőn megirigylém a nyugton otthon ülők s mivel sem törődök sorsát; mert a folytonos fel- s le szaladgálás a kiállítási téren, a folytonos sárban uszkálás, ha esős és hideg volt az időjárás, ha pedig száraz, a kavicsos s rosszul tört kövel bevont utakon való ide-oda mászkálás — bizony kissé elfárasztottak s midőn aztán jó éhesen valamely restaurációba betértem, a homeopatikus adagok mellett bizony épen nem restaurálhattam magam.

A nagy kulturnemzetek között — miután Észak-Amerika teljesen még mindeddig sem rakódott ki s a bella Italia is inkább művészeti, mint ipari téren mutata feljegyzésre méltót, — Németország s Ausztria egy szóval az összes német faj kiállítása foglalkoztatott leginkább. Aztán elmentem az angolokhoz és francziákhoz is tanulni, e két nemzethez, mely az ipar terén a németet is olyannyira felülmúlja. Mindenek fölött leköthette figyelmemet Nagy-Britannia. De mielőtt e nagy ország kiállításának vázolásához fognék, szabadjon, bár ha ez tárgyam csak távolról áll vonatkozásba, a jury intézményről egy pár szót szólnom, miután a lapok újabb időben tüzetesebben foglalkoznak vele. A lapok ugyanis mindenfelől bizalmatlansági nyilatkozatokat tesznek közzé ez intézmény ellen, melynek feladata volna a kiállított tárgyak között a legjelesebbet és legcélzzerűbbet kitüntetni; mert mint mondják, mind a párisi 67-iki, mind a londoni 62-diki kiállítás alkalmával tapasztaltatott, hogy a kiállításokat látogató millió szemű közönség mindig jobban — elfogulatlanul és pártatlanul — ítélt, mint a jurorok bársony székeikről, kényelmesen; a nagy közönség véleménye he- tek folytán megalakul s e vagy ama kiállító által bemutatott tárgy mindenk fölött osztatlan elismerést vív ki a sajtó terén is nyilatkozatokban; míg a jurorok — mint az bebizo-

nyult — az elmúlt kiállítások alkalmával olyanokat tüntettek ki érmeikkel és dícséretekkel, kikről oda haza, sőt a kiállítási közönség egy része is tudta, hogy nagyon problematikus alapokon nyugszik iparuk. Az 1873-iki jurynak e mellett még az a hibája, mikép megfoghatatlan módon annyira elkésett, hogy munkálatait sokkal későbbben kezdendi meg, mint az, mely Bromptonban és a Mars-mezőn ülésezett; vajjon helyesebben fog-e ítélni, majd meglátjuk. Térjünk vissza Nagy-Britanniához, mely országról csak tisztelettel szólhatunk, tekintve ama a nagyszerűségben minden fogalmat felülhaladó ipar és kereskedelmi vállalatokat, mik által eszközöl, hogy iparilag feldolgozott vasával a fél világot ellátja és szövésiiparának hatalmas polyp karjaival az egész világot körül karolja. Valóban bárki is, ki a kellő ismeretekkel bír a dolog megítélésére, e nemzet vállalkozó szelleme előtt ámulva áll meg.

Anglia úgy látszik, már bele fáradt a sok kiállításba (Londonban ugyanis még egész 1881-ig fognak évenként nemzetközi kiállítások rendeztetni) s nem igen nagyon erőltette meg magát a végből, hogy az anyaország a bécsi kiállításon kellőleg képviselve legyen; ellenkezőleg a leghíresebb iparúzó cégek elmaradtak. De e közönség csak az anyaország részéről mutatkozik; ellenkezőleg az angol telepek nyers terményekben való természetes gazdagságukat teljes mértékben bemutatták. E telepek részére az iparparlótól egy egész haránt folyosót kellett engedélyezni, mely aztán egészen megtölt az ázsiai, afrikai és amerikai telepek terményeivel. Talán helyesebb lett volna a nyers termékeket a gazdasági csarnok illető osztályában helyezni el, vagy egy külön a bányászat és kohászat bemutatására rendelt pavillonban bemutatni, de az angolok így akarták. Jó nagy kerülőt tettem, hogy a nyugati kapuzat mellett a tourniquet-n bejuthassak s így egyszerre az angol kiállítás hátsó részeibe léptem és pedig a telepkiallítás kellős közepébe, mely rakva volt idegen világrészek termékeivel. A falakon bár merre is nézett az ember, fényképek tarták elénk a legszebben színezett vidékeket, közbe-közbe iszonyu nagy, arannyal befutott — arany tömbök gypsből, közöttük valóságos aranyrudak is, miket az új seelandi bank állított ki, s még egy 104 obonyt nyomó arany darab s egy nyakék mogyoró nagyságu gyémántokkal, egy gyémánt 46 karat súlylyal stb. stb. Beljebb mentem s az ausztraliai arany és pamut mezők közé jutottam. Queensland oreo- és hydrographiai térképeken és fényképekkel van bemutatva. Üvegsekretyekben állnak az ország terményei, ásvány és földnemek, juhgyapju, arany fővény; egy gyönyörű szép malachit kődarab változatosságot hoz e részletbe, aztán megint elkezdődnek a különböző lisztnek, cukornád, gyapot kenyérfagyümölcs stb. kiállításai; igen kezdetleges módon egybehajtott szivarok, nem valami finomnak látszó dohányfajok, mindentéle fűszerárúk, kalászos növények, kőszén és bőrök. Kit mindez még inkább érdekelt, részletezzen jobban. Feltűnt nekem egy iszonytató majdnem másfél méter hosszú eke; bizony nehéz lehet azokat a királyné-földi szántókat megművelni s ember kell hozzá ki ez ekét igazgatni akarja — gondolám. Queensland sok conservált marha és juh húst exportál, s ilyen páczolt s összepréselt husnemeket mutat be bádóg dobozokban. — A többi ausztraliai telepek Újseeländ és Viktoria ugyanoly gazdag-

ságot mutatnak érczekben és gyapjában. Ez osztályban főleg a gyümölcs kiállítás tűnt fel nekem, mely felséges illatot terjesztett. Különlegességek s prémárúk, gyapjuanyagok, különböző fanemek; borok, és egy bizonyos kendernemből — phormi tenaxból — készült különféle tárgyak egészítik ki a gyűjteményt. N. Britannia ausztraliai telepei mellett nyugat-indiai birtokainak Bahamának és Jamaikának terményei mutattak be; Bahamában igen szép asztalos- és festékfa, felséges kagylók s egyéb tengerparti termékek vonják magukra figyelmünket; e tartomány különlegességei ama művészi tökélyvel halcsontból és halhéjból készített virágok és koszorúk; ha nem olvasná az ember a szekrényen, hogy „fisch bone“ bizony nem hinné el, hogy abból vannak készülv. Jamaica különösen dohány- és szivarfajai által tűnik ki. Anglia afrikai birtokai nem igen excellálnak az egyedüli Captartomány kivételével; ez utóbbi a gyémántokból gazdag kiállítást rendezett, szép merino gyapjat s egy 60 fontot nyomó elefántcsont darabot állított ki, egy orrszarvúnak 42 hüvelyk hosszú szarvát stb. exoticus holmikát.

A francziákról tudjuk, hogy azok az ipartevékenység terén sőt még a nagyobb iparvállalatokban. A nem kevésbé kitérők, mint a csatorna által fölök elválasztott szomszédai s egyedül messze szétágazó vállalatok szervezésében mulják őket felül az angolok. E nép e helyütt megint ezer meg ezer legfinomabb luxus articulust állított ki, mik az életet szepítik. Megint bebizonyítá kimeríthetetlen találékonyágát s képzelet-gazdagságának ujalagos próbáját adá. Miként tudá magát e kitérő szellemi tulajdonokkal megáldott nemzet, az antik hellenművészet e közvetlen örököse ama példátlan vereségek és sanyargatások után, miket két év előtt szenvedett, lelkileg annyira összeszedni, a szükséges kedély-nyugalomra szert tenni, hogy országából, mely még sok ezer sebből vérzik, oly bőséges és a legnagyobb változatossággal kínáló hasonlíthatlanul szép művezetű munkákat állítson ki nemes érczekből, bronzból, ékszerékből, s butorokban, valamennyi szövetekben, főleg selyemben — oly munkákat s oly gazdagságban, miért a többi nemzetek méltán irigyelhetik.

Mondják, kik az első londoni kiállításon jelen voltak, hogy a két nemzet jellege — az angolé t. i. és a francziáé azóta nem változott: a külalak szépsége iránti érzéket az istenség úgy látszik megtagadta az angol szászoktól, midőn Caesar két évezreddel ezelőtt Britanniába kikötött, a rómaiak szokásaként magával vivé Minervát, Neptunt, Vulcant, Mercurt; egyedül három istenséget feledett utközben el e nagy hadvezér, a három gráciát s azok Lutetia Parisiorumba maradtak vissza.

Még egy pár észrevételt koczkatatok a jelen kiállítási palota előnyeiről és hátrányairól; az hatalmas kiterjedésénél s a tudományos áttekintésre alkalmas, czélszerű tételhasználatnál fogva már a külföld részéről is elismerésben részesül. Igaz ugyan, hogy az iparparlota be neseje tetemes magasságu és végtelen hosszúságu és vontató egyenességű folyosóival, melyek igen egyszerűek, minden külső ék nélküliek — egyhangúságra mutatnak; s az építés alkalmával, úgy látszik nem igen így ekeztek a Themse partján iparparlót épített irak példájára, kissé a csinre és változatosságra is ügyelni. Paxton, a híres angol építész, midőn hatalmas üvegből készült sáto-

rát a Hyde-parkban kifeszíté, mily nagyszerű, elragadó látvány volt az; ügyeltek továbbá a 2-ik londoni kiállítás alkalmával, hogy az épület bensejében kellő magasságban folyosók vezessenek körül, s mily élvezet volt fenn, magában körülsétálva az alatt nyüzsgő tömeget szemlélni. A párisi 1867-iki kiállítási épület kellős közepében egy miniatúr park terült el illatos virágaival, s mindezek mellett a bécsi cyclopius, óriási nagyságu esetlen rotunda, a maga zsibvásárszerű bensejével, hol rendezetlen péle-méle mindenféle tárgyak, az iszonyu nagyságu pusztai bronzoroszlántól le a Pollak-féle gyufáig — egybe van halmozva. Reméljük, hogy a központon készitendő cascade, vizesés némi enyhéppontot fog nyújtani e zürzavarban.

Csik Somlyó, máj. 25.

Folyó hó 22-én érkezett körünkbe miniserialis megbízott Mészáros Nándor ur ő mltsága megvizsgáló a csik-somlyói középtanoda tanügyi helyzetét. Azon nap délelőtti 10 órakor a tanácsi testület magas vendégénél megtette tiszteletét, mely alkalommal e tanoda igazgatója I. F. J. meleg szavakkal adott kifejezést a testület nevében ama lekötözött érzületnek: melylyel viseltetik a magas kormány figyelmé iránt, akkor midőn azt valahára a katolikus jellegű felekezeti iskolákra is kiterjeszteni méltóztatott; és ezen érdekeltségben egy jobb és szebb jövő kezdeményezését látva, üdvözli a magas vendéget, mint a kormány nemes intenciójának előbajnokát. Az igazgatói üdvözlésre válaszul rövid, de velős szavakkal Mészáros ur ő mltsága küldetésének okát a felekezeti iskolákban feltűnedező hiányok és azokból fölmerült panaszokban helyezé, a helyi viszonyokra vonatkozólag pedig bámulatát fejezte ki azon felszeg állapoton, melyben már hosszú évek során át intézetünk szenved, s abból kiindulva az intézetnek nyolcz osztályrai kiegészítését nemzet-politikai érdekből is szükségesnek indokolta. Következő pénteken és szombaton délelőtti vizsgálódásait megkezdé az intézetben, s néhol az előadásokon szakavatott utasításait közlé az illető tanárokkal. Mig a szemléldés tartott, azalatt megjelentek a Csik-Szeredában lévő gazdasági-intézet tanárai és kedves vendégünk figyelmet intézetükre is fölhivá, ki is engedve a megtiszteltetésnek szombat délután a gazdasági intézet megszemlélésére fordítván, az nap este újra körünkbe visszatért és résztvett a gymn. tanári testület által tiszteletére rendezett bucsu estélyen; mely alkalommal a tisztelegő tanuló ifjuság nevében felköszöntetvén megnyitott a köszöntések sora, mi a kedves együttlétet még inkább fűszerezte. Az estély után mind két tanár testület szállására kísérté, honnan reggel K.-Vásárhelyre elindulandó vala; utközben mi is szivesen rebegtük volna „mane nobiscum Domine“, de elkele távoznia, hogy más intézeteket is fölserkentsen irányadó eszmével.

Legujabb táviratok.

Bécs, május 27. A „Pr.“ jelenti, hogy a pénzügyminiszternél ma este értekezet volt, melyben részt vettek: a hitelintézet, földhitelbank, az angol bank és escompte-bank képviselői Wodianer és Winterstein. A tanácskozás tárgyat a helyi viszonyok képezték. Végleges határozat azonban nem hozott. — A börzekamara elrendelte a napi liquidatióknak ismétli megkezdését, a régi rendszer értelmében, ezzel a háromnap, valamint a határidei liquidatió megszűntetett. Az üzérbank és a börzei pénzváltók bankja liquidálnak. A földhitelintézet közgyűlése elhatározta, hogy az üzletekben némi forgalmat előidézendő, a községnak megadandja a kért kölcsönt.

Zágráb, május 27. Hitelt érdemlő hírek alapján a kiegyezés itt sikerültnek tekintetik. — A regnikoláris küldöttség tagjai szombaton hazatérnek. — Kuhn hadügyminister ma érkezik ide.

Páris, május 27. A közvélemény megütközik valamennyi prefekus elvárválásán, vagy út-

helyezésén; állítják, hogy ez fog történni a diplomáciai képviselőkkel, s a parancsnokló főtisztekkel.

Bécs, máj. 27. A „N. Fr. Pr.“ szerint a bir. tanácsba való választások októberben lesznek s erre közvetlenül össze fog hívatni a bir. tanács. A tartománygyűlések ezt megelőzőleg nem fognak egybehívatni.

Berlin, május 27. Az új francia kormány elismerésének kérdése azonnal megfontolásba vétetik, mihelyt a notificáció megtörténik. A mai francia lapok közlése, hogy Mac-Mahon idegen követeket fogadott el — alaptalan, minthogy a követeknek még nincs tudomásuk arról, vajjon az új kormány notificált-e már a külföldi kormányokkal.

Roma, május 27. A „Voce della Verità“ jelenté: A pápa vasárnap az olasz katolikusoknak egy küldöttségét fogadta, melynek azt mondta, hogy ő különös tekintettel a valódi és hamis olaszok közt; az előbbiek száma sokkal tetemesebb, mint az utóbbiaké. A pápa constatálta, hogy az olaszok többsége pártolja az egyházat.

Flórencz, máj. 27. A „Journal di Firenze“ jelenté: Courcelles, Antonelli jelenlétében közlő a pápával a franciaországi legújabb eseményeket. A pápa jóakarólag szólt Thiersről és Remusatról; s ezeket mondá: Én mindig imádkoztam Franciaországért, most nagyobb bizalommal fogok imádkozni, mint azelőtt, hogy az isten áldását terjessze a valódi keresztény elveknek oly annyira hodoló nemzetgyűlésre, és az új államfőre, mely a mindenfelől fenyegetett rend, jogosság és civilizáció megvédése iránt komoly kezességet nyújt.

Sz.-Keresztur, 1873. máj. 22.

A helybéli unitár. gymnasium előjárósága és ifjusága tegnap tartá meg szokott ötödévi ünnepélyét a jöltevék emlékére. Az ünnepély az intézetnek zöld ágakkal díszített udvarán tartatott minden rangu és felekezeti szép számú közönség előtt. Csupán a felügyelő gondnokok hiányoztak.

A vallásos ének elhangzása után Marosi György igazgató mondá egy rövid, de tartalmas megnyitó beszédet, mely az érdem és elismerés, hála egy mást kiegészítő, átölelő, ápoló fogalmának történelmi fontosságát erőteljes vonásokban esetelvé, kiemeli különösen a csekélyebb vagy a jöltevék érdemét s általában mindazokét, kik elszorítottakkal éppen a közintézetek felé fordulnak, mert az ők fáradságuk és áldozatuk gyümölcse nem szorított egy-két személyre, egy-két családra, egy szűk körre és szűk időtartamra, hanem messze kiható térben és időben egyaránt — s ennek folytán a hazának diszei, dicsőségei emelkednek fel a népek főképpen szegényebb rétegeiből. Mert avagy nem diszei, büszkségei-e nemcsak kicsiny egyházunknak, hanem hazánk és nemzetünknek is a többek közül egy Kriz a János, Berde Aron és Jakab Elek, kik mindannyian ezen csupán csak a jöltevé hivatkozva kegyes adakozásból épült intézet falai közt veték meg szolid és humanus műveltségük, fennkölt lelkületük s közhasznú munkásságuk alapját? Méltán rendelte tehát egyházi főhatóságunk s méltán tartja meg iskolánk előjárósága és ifjusága ezen ötödévi hálaünnepélyt jöltevéink emlékére.

A megnyitó után Péter József tartott egy csinos alkalmi beszédet és Vaska Béla szavalt el bensőséggel egy alkalmi költeményt. Mindkettő ötödik osztályu ifju.

Ezután Sándor János ifju tanár olvasta „a sz. kereszturi középtanoda építettségének történelmi rajzát, tekintettel az egyes jöltevékre.“

Köznevelődésünk történelmébe nem igen lehet megragadható kép, mint egyes tanítézteink alapításának és fejlődésének körülményei, különösen ha azok — mint a szóban levő is — az önkéntes adózás legbecesebb filléreiből emelkednek. S felolvasásának sikerült ez intézet külső emelkedésének multját oly érdekesen állítani össze, hogy dolgozatával kulturtörténetünknek egy becses lappal gazdagította. Kivonatolni adni e tanulmányból nehéz, csupán egy-két helyet ragadunk ki abból. Hisszük, hogy a „Keresztény magvető“ egész terjedelemben fogja adni azt.

„Mi is — mondja ő, — mint az összes emberiségnek egy kis része, multtal birunk, tehát van történetünk, melynek lapjai, ha nincsenek is világra szóló fényes tettekkel beírva, de mindenesetre tanúságosak. Történelmi személyeink fő jellemvonása a szerénység. Használás és nem fénylés volt céljuk. De történelmünk inkább csak a XVI-ik században kezdődik, a mikor nemzetünk életében is új korszak állott be, művelés alá vétén azt a talajt, a honnan van a nemzetnek élete s a valódi hit kiinduló pontja; elismervén az iskolákat a társadalom szilárd és biztos alapjának lenni. Az említett században történelmünk lapjain tiz felsőbb iskolánk szerepel, de a szabad eszméknek nem kedvező mostoha idők miatt nagyobb részök megsemmisült, úgy hogy a XVII. században már csak ötörlől van emlékezet — s ezekben is a tanítás

szabadsága korlátolva. A XVIII-ik században már csak három említtetik, de a mintszámokban fogyánk, erősödőnk szellemben. E század végén áll elé minden felsőbb iskolánk között a legfiatalabb, a székeskereszturi gymnasium. Ennek építetése, több zsinaton való eszmecsere és székeskereszturi egyházközeinkben rendezet fáradságos gyűjtőgetések után 1794-ben vette kezdetét s koronázt megújulva a nagyítás, tovább építés munkája most is foly. Nevezetes jelenség az, hogy mint küzdött ez ellen a tordai domesticum consisterium egy pár Kolozsvárt lakó hitrokonnal szakadatlanul — s mint követelte, építette, teremtette azta székeskereszturi közvélemény, közszükség és áldozatkészség. Lázár István püspök lelkesítő vezetése alatt, ki maga gyűjtött, kéregetett, „kérte, kényszerítette“ az embereket s huzamos időn át vezette személyesen az építkezést, midőn 1796-ban a Consisteriumhoz intézett levelében így szól: „én megvallom, egy dolgnak több kívánóját, mint itteni gymnasiumunk jó móddal való felállításának, sohasé tapasztaltam. Bizony sir örömben a nép, látván mostan minden reménysége felett való folyamatját a gymnasium építésének.“ Az építkezés alatti buzgalmukban leginkább kitűntek az említett főpap mellett a nem sokára ide tanárrá nevezett Szabó Sámuel, továbbá Pálfi, Dimény, Pakot, Sándor, Jakabházi, Fekete, Mátéfi, Simén és P. Horváth, Ballók, Koncz család. Később 1819—23-ban az előbbi fa-épület helyébe kő-épületet emelnek, melyben legtöbbet tett Kelemen esperest és Mihály János királybíró és felügyelő gondnok.

Hitrokonaink azonban nemcsak falakat emelének, hanem abban is buzgalkodtak, hogy e falak között tanuló szegény szülők gyermekei segédmezt nyerjenek s így könnyítve legyen pályafutásuk. Az e nemű alapítványok, daczára, hogy az intézet kárt is szenvedett, per utján is vesztett, ma 12,000 forintot felül állanak. Alaptevőink: Koncz János, Sándor József, Augustinovic Samuel, Gál Abel, Varga János, Pálfi Mihály, Agoston István, Fejér Márton, Rafaj Károly, Daray Mihály és Demeter János. Ha ezeket életöknek minden pontján nem kísérelték is, de azon ismerők meg őket, a melyen legnagyobbak valának, a melyen leginkább kimagaslának társaik közül, a mikor t. i. nemesen gondolkozának, jó cselekedetekben gyakorlák magukat.

Emelkedett lelkületre különösen fényt derít Demeter János végrendelete, melyben a többi közt ez a lélekemelő tétel fordul elő: Kivánom hogy adományomat a gymnasium évezredeken keresztül éldelje és használja s legyen segéd-rugója a fejlődő emberiségnek és haladó világnak, legyen egy szegletkevecskéje az erkölcsi nagyvilág alkotmányának. Oh szép szavak! nemes lélek.

Az újabbkori adakozók és építők időszaka szintén lélekemelő, de erről szólani egy következő hála-ünnepély alkalmával lesz helyén. Ha azt kérdeznék től valaki, hogy melyik atyánkfia adományozott a legválságosabb időben, azt felelnék: mindenképpen a legégetőbb körülmények között, mivel a szegénység mindig nyomunkban volt. Azt mondják: a szegénység a remény anyja, társalogja szép leányval, s nem látod a rut anyját. Elődeink e szép leányval, egy jobb jövő reményével társalgának —, s mi is még csak folytatjuk e társalgást. Javult és lassanként javul helyzetünk, de sok van még, a miért sohajtozunk. Azonban el nem csüggedünk. Előttünk áll a szent kötelesség, mely parancsol helyt állani és mindent megtenni intézetünkért, mely ha szegény is anyagilag, de a vallásért és hazáért melegen érző szivekben gazdag volt mindig és az ma is.

Ezután következett Marosi G. bezáró beszéde, melynek kezdetén Cicero szavait idézi „nulla re tam laetari soleo, quam meorum officiorum conscientia“ — s hozzá teszi: és mint a kötelességszerűen feljúl emelkedő áldozat gyakorlását, ohajtását fejve ki, hogy vajha teljesítenék ez iránti hálattartozásaikat azok is, a kik ezt talán még nem tették.

A bezáró beszéd egy részét azonban nem hallgathattuk meg, mert az épen ekkor kiütközött tűzvész zaja magával ragadta a szép számú közönséget. S a csapás közepette, mely 4 — 5 szegény székeskereszturi családért ért, örömmel jegyzem ide azon jótéteményt, mit a szerencsétlenek egyike iránt, Segesvárról ide telepedett építész Kleisch tett az által, hogy az oltásnál tanusított buzgalmán kívül, egy épen a keze alatt dolgozó családfő családját saját hazánál elhelyezte és nekik foglalkozást, keresetet nyújtott. Dicséreten fejlül álló keresztényi jótett.

Az ünnepélyre vonatkozólag még csupán azt említem meg, hogy annak lélekemelő hatása mellett igen kellemetlenül érintett az az egyhangúság, a mit a karének teljes hiánya idézett elő. Vagy talán ez egésszéges kinezésű ifjak nem is tanulnak műneket? Ha nem, akkor a Lázár István szellemutódaitól elvárjuk, hogy a belső építésnek adják meg ezen egyik legszebb disztivényét is.

Homo.

Kerkaoly pénzügyér beszéde a képv. ház május 21-ki ülésében.

A dohánynál mutatkozik 2.260,820 frt többlet. Ezek azon tételek, melyeket mint jelentékenyebbeket már fentebb kiemeltem. Az államvasutaknál 1.153,529 frt többlet van előirányozva, ismét mondottam okoknál fogva, vagyis egyfelől azok üzleteinek intenzívabb tétele, másfelől a vonalok hosszának folyton szaporítása következtében, minék folytán az államvasutak üzleti bevételei is jelentékenyen fognak a dolgok természeténél fogva emelkedni.

Az én szememben még jelentékenyebbek a rendkívüli kiadásoknál mutatkozó kevesebbetek, melyek igen is számosak, míg többlet alig 3—4 positionál mutatkozok s itt is a törvény alapján, így a Ferencz csatornánál, a hol a járulékoknak most kétszer akkora kell lenni; a margitszigeti hid költségeinél, mely hid kiépítése gyors lépéssel halad előre, s a vasuti építkezéseknél azon okon, hogy például a gömöri pályák építése költsége ez évben kölcsönre lévén utalvai, az állam bevételeiből mi sem lett előirányozva, mig most lesz.

Mig többlet — mint mondám alig néhány ponton mutatkozok, addig a kevesebbeteknek egész hosszú sora áll előtünk. Kevesebb a közönségi rendkívüli kiadás 147,063 frttal, az ő felsége személye körüli miniszteriumnak költségei kevesebbek 5,275 frttal, a belügyminiszteriumnál 40,500 frt mutatkozok; a központi állampénztárnál 500, a castarnél 252.897, az egyenes adó leszámitásánál 200.000 frtnyi kevesebbet. A vámház építésére kevesebb kell 350 000 frttal és ez itt végtétel, továbbá a dohánynál 92.000 frttal, a sónál 48.000 frttal, a jóságoknál 165,766 frttal, az erdszertnél 586.021 frttal; a bányaszatnál 388.446 frttal kevesebb a szükség. Hasonlólag kevesebb szükségeltetik a Dunaszabályozás költségeire 1,671.340 frttal, miután a munkának főbb részein már ez évben át kell esnünk. Kevesebb szükségeltetik a vasuti felügyelőség költségeire, részben új szervezés életbevitelére következtében, 149.584 frttal; kevesebb kell az államvasutak beruházásaira 547.545 frttal, miután a legszükségesebbekre a költségek szintén ezen évben előirányozták. Kevesebbek végre a közoktatási miniszterium rendkívüli költségei is, miután legszükségesebbek részint megtörténtek 1872-ben, részint pedig ezeket is elhalasztandóknak találta a kormány a közelebbi nevelés kedvezőbb, mindenesetre pedig kevésbé megterhelhet évekre. Végre kevesebbeknek mutatkozának a költségek a honvédelmi miniszteriumnál 551,304 frttal, némi ellensúlyozásul a rendesnél mutatkozott 660,000 frtnyi többletnek; úgy hogy a végdifferencia annál is csak 110.000 frt, ha t. i. a rendes és a rendkívüli kezelést összevesszük.

A végeredmény az, hogy a többlet 6,396.024 frt, kevesebbet 6.181.973 frt és így a rendkívüli-nél csak 21.401 frttal nagyobb a tiszta szükséglet.

Hasonlóképp kedvezőbb körülményekben vagyunk, ha tekintjük a rendkívüli bevételeket, melyek 1874-re 883,827 ft többletet mutatnak.

Épen ez az eset a hitel- és pénztárműveleti kiadásoknál is. Ezek 1874-ben nem egészen 9 millióra mennek, míg 1873-ban közel 13 1/2 millióra mentek. A különbözet négy és 1/4 millió ft. Igaz, hogy a bevétel is kevesebb 2.657,427 frttal; de a végdifferencia még mindig igen jelentékeny; t. i. 1.872,670 forint, mi a rendkívüli hiányt mérsékli.

Mindezek eredménye azon föttétel, melylyel mindjárt kezdem, t. i. 3.840,000 frtnyi javulás. Mind a három fő részben, t. i. a rendes, a rendkívüli, s a hitelművelet kezelésénél egyaránt javulás állott be.

E javulásnak összege a mondottam közel 4 millió forint. De mind a mellett, t. ház, a deficit, melylyel találkozunk, 1874-re is igen jelentékeny összeg. Tesz az 31.657,000 frttot, mig a folyó évre tett 35.497,000 frttot. A deficitet, úgy mint a folyó évre, a jövőre is legnagyobb részben a vasutak részére megint 12 millió frttal felvett subventiók és a közlekedési miniszterium rendkívüli építkezései okozzák. És ép azért, ha végét kívánja az ember látni, úgy épen ezen két pontra kell a figyelmet irányozni, hol a nagy mérvű subventióknak, a hol a nagymérvű rendkívüli építkezéseknek vége lesz, ott lesz a nagy deficitnek is vége. (Mozgás balfelől) Ha ott sikerül valamit tennünk, akkor az radicalis és gyors javításnak visz elébe bennünket.

Hogy a subventiót lehet-e alább szállítani, az meggyőződésem szerint függ ugyan administratív intézkedésektől is, függ a vasutak kezelésétől, azok tariffrózsától, de függ nagyrészt attól is, vajjon mennyi áldás lesz az országon, vajjon a vasutak mennyire lesznek foglalkoztatva, milyen lesz azokon a forgalom. Ez országban alig valami kivétellel a legjobban vezetett s kezelt pályák is tetemes bevételi csökkenést mutatnak, 1872-ben s az 1873 év első hónapjai egész az aratásig nem fognak azon javítani.

Nyers-termelő ország vagyunk; minden téron, egy a vasuti forgalom és jövedelmezőség terén is attól függ az eredmény, mennyi az áldás s így mennyi mozog azokon.

Másként az építkezéseknél. És itt én nekem legalább nagy megnyugvásomra szolgál, hogy a velem közölt kimutatások szerint a legközelebbi évre már igen tetemesen kisebb azon szükséglet, mely e téren mutatkozok. 1874. végén tul ugyanis a már eddig épített határozott tárgyak közül az összeszekötő vasut építésére kell még 2.750,000 frt; a fiemei kikötő építésére 9,115,000 frt; a Duna szabályozására 914,000 frt, a mi együtt véve 13—14 millió frt, s evvel azok az államépítkezések, melyek már decretálva vannak, be lesznek fejezve.

Ezek közül a fiemei kikötő építkezési természeténél fogva több évre oszlik meg; a mi 1875. évre néz, az csak a 3 másiktétel és ennek aránylag egy kisebb részlete. A másik 3 tétel nem képvisel többet vagy 4 millió forintnál, melyhez, ha hozzá vesszük a fiemei kikötőre 1875-ben szükséges pár milliót, kitűnik, hogy 1875-ben már csak vagy hat millió kiadás fog mutatkozni a közlekedési miniszterium rendkívüli építkezéseinek címén. Oly könnyebbulás az, t. ház! a mi magában véve nagy lendület adhat a mi államháztartásunknak, mindig feltéve, hogy időközben további építkezésekkel né terheljük magunkat, végszükség esetein kívül.

Azonkívül nem egy téren mutatkozának az 1875. évre már most előre látható könnyebbulások az állam terhein. Különösen ki kell e tekintetben emelnem a földterhentesítési ügyet, a mely zömét tekintve, legalább 1874-ben végbefejezést nyer, legalább annyira, hogy azotul a törlesztések már tetemesen meg fogják haladni az újabb kiutalások mennyiségét, s így a kamatszükséglet évről évre kevesebb lesz, míg a hiány csak a fokozatosan fejlődő jobblét folytán, a közadók és így annak járuléka, a földterhentesítési illetek is bár lassan, de mégis emelkedni fognak, s így az alapok nagymérvű előlegei az állam egyéb szükségleteinek fedeztetésére fokozatosan nagyobb mérvben fognak visszafolyani.

Nem most az ideje, legatább az én felfogásom szerint nem most az ideje annak, hogy az így 31 millió frttal mutatkozó deficit miként leendő fedezéséről szóljunk. Előbb még a kiadásoknak kell végleg megszavaztatniok, előbb nem egy kérdésnek kell még tisztába hoztatni, a melynek miként leendő megoldásától függ a fedezet miként leendő eszközésének elhatározása, az inkább vagy kevésbé célszerű módnak megtalálhatása.

Azt hiszem, a legelső föladat az itt előirányzott kiadásokat megbírálni, azokat vagy így, a mint itt előirányozták, vagy módosítva megállapítani. Mire ezek megállapittatnak, előbb leszünk az időben is; ennél fogva nagyobb lesz tájékozottságunk, következőleg több alapossgal szólhatunk a fedezés módjához, annak miként leendő eszközéséhez.

Egyet azonban előre is mondhatok, jelesen azt, hogy elékezettnek látom azon időt, hogy mihelyt lehet, azonnal megszűntessük azon eljárását, a mely minden egyes szűkségre új adóssági címet teremt, úgy hogy a magyar államadósságok listája maholnap meglehetősen hosszú leendő. Ezen specialis hiteleknek, ezen mindig újabb és újabb címeknek teremtése, melyek mindegyikének meg kell honosulnia a pénzpiacon, melyeknek, hogy ugy mondjam, magukat megismertetniök és accreditálniok kell: véleményem szerint ép oly kevés értelmük van azon törlesztéseknek, melyek mellett, hogy kifizesük a kapott 75 frtot, 100-at kell újra köteleznünk. Ez jóra nem vezethet.

Ezekről egyebiránt, t. ház, szóljunk tüzetesen akkor, midőn a hiány végleg meg lévén állapitva, fődözése módjáról kell gondoskodni.

Most még csak egyet (Halljuk! Halljuk!) A t. ház már elhatározta, hogy a földadócaterre vonatkozó tvjavaslat előleges tárgyalása czéljából specialis bizottságot fog szombatban választani. Ezen bizottság működésével, annak a tvhozás által leendő gyors felülvizsgálásával és ez alkalommal a javulatnak, reményem, törvényerőre emelésével meg lesz téve az első lépés arra a nagy műre, a melynek nevént annyit hangoztattuk, a melyet annyiszor emlegettünk: az adóreformra.

Azt tartom, hogy az országnak előbbrevitelezéjéből alig lehet a szükségleteket jelentékeny mérvben alázallítani, mert ha ez irányban egy helyütt tehetünk is valamit, egy más helyen bizonyosan előáll a parancsoló szükség, mely magát nem fogja elodáztatni engedni, és így feladatunk, a fokozódott szükségletnek megfelelő fődözetről gondoskodni.

Annak, hogy a nemzet ezt meg is bírja, két módja van. Tekintve a most meglévő erőket, a feladat az, hogy ezen most meglévő erőket a lehetőleg egyenlően legyenek megterhelve, mert akkor egyik sem lévén túlterhelve, az egész többlet bir; a másik pedig az, hogy ezen erőket fokoztassanak. Ez többé nem financiális feladat, nem financiális, hanem közgazdasági munkát, olyan, melynél az egész kormányzat, annak minden egyes ága megtalálja a maga szerepét, a maga dolgát, feladatát, s a mely a törvényhozásnak is egész gondját veendő igénybe.

Annak oka, hogy a kormány ily gyorsasággal ily hamaritva az 1874-ki költségvetést már most előterjeszteni bátorodik, abban van, hogy azon

munkálatokra, melyek ez országnak általában, tehát anyagilag is emelésére céloznak, sértetlenül és intacte őrizze meg ezen ülésszaknak másik felét, a jövő őszi és téli hónapokat.

Tegye a t. ház ezen költségvetésnek mielőbbi letárgyalásával, tegye a t. ház a miniszterelnök ur által épen beterjesztett törvényjavaslatokon kívül még az adóreform alapját képező földadótvényjavaslatnak is törvény erőre emelésével, s ennek folytán a pénzügyi kormányzatnak oly helyzetbe tételével, hogy a praktikus munkára már ezt a nyarat is felhasználhassa, sikeressé a kormány törekvését eszközölve, hogy az erők fokozására tetteleg működni nekünk mielőbb lehetséges legyen. (Helyeslés jobb felől.)

Franciaország egy újabb válság küszöbén.

△ Európa figyelme ma Franciaországon függ, mely annyiszor részletté már a világot meglepetésekben. Hogy az utolsó hetek fejleménye ily rögtöni fordulatot vett, hogy a köztársasági kormányt egyszerre katonai uralom váltsa fel, hogy Thiers megbukjék, s helyét Macmahon tábornagy foglalja el; mind ez csak Franciaországban, a hihetelenségek e hazájában történhetett meg.

Mindenki érezte, Thiers és a köztársasági párt ép úgy, mint a monarchisták, hogy a kérdésnek vagy jobbra vagy balra el kell dőlni; de azt senki sem hitte, hogy e momentális ügy már a mult heten végét érje, bár St-Hilarie, Thiers cabinetfőnöke, már a mult hét elején megjósolta, „hogy történelmi jelentőségű hétnek nézünk elébe.“

A nagy küzdelmet a monarchista-párt, meszteri ravaszsággal, előre kiszámított tervvel már e hó 19-én megkezdte, midőn a nemzetgyűlés új ülésszaka megnyitott. Általános tudva van, hogy az utóbbi időben véghez ment pótválasztások egy kivételével mind a köztársaság javára ütöttek ki; e körülmény nagy rettegésbe hozta a monarchistákat, s érlelte meg bennök azon meggyőződést, hogy ha ügyeket végkép feladni nem hajlandók, s formális többségüket megmenteni akarják, vesztegetni nincs idő, a kérdést nem megoldani, hanem kettévágni kell; mert ha a nemzet józan közvéleménye, melynek öntudatában a köztársaság mindenek felett áll, még egy néhányszor nyilatkozni fog, menthetlenül kisebbségben fognak maradni. Formális összeesküvést csinálva jöttek tehát Versaillesbe az új ülésszak kezdetén.

Folyó hó 19-én interpellációt terjesztettek elő a cabinet-változás ügyében, melyet előbb 150-en, később 330-an írtak alá. Tekintélyes szám. Már ez is, ha meggondoljuk, hogy a képviselők összes száma 733-at teszen.

Thiers nem kételkedett győzelmében, hitte, hogy legalább 30 szótöbbsége lesz; hogy pártjában annál nagyobb bizalmat és bátorságot öntson, maga is megjelent a nemzetgyűlésben, s személyesen vett részt a vitában.

Csütörtökön és pénteken minden párt értekezletet tartott, s vidéken levő tagjait beparancsolhatta.

Pénteken el is kezdődött az élethalál haroz. Dufaure, igazságügyminiszter felszólt, s constatalta a kormány nézetét a beadott interpellációval szemben, mely oda megy ki, hogy az interpelláció, a köztársaság elnökének felelősségét érinti. Ezután Broglie, — dühös monarchista, — hevesen megtámadta Thiers kormányát, melyben nézete szerint nincs bizalma az országnak, s a mely csak a radicalisok malmára hajtja a vizet.

Kijelentette, hogy a kormányának a conservatív párt élére kell állani, melyre Dufaure conservatív szellemben ugyan, de erősen hangsúlyozta a köztársaság fenntartásának szükségét.

Ezután még felolvasták Thiers üzenetét, ki azon akaratát jelentette be a nemzetgyűlésnek, hogy holnap szólanı kíván; így végződött a pénteki nap.

Szombaton csakugyan megjelent Thiers s az egész délelőtt beszélt, mérséklő, kibékítő szellemenben. Figyelmeztette a nemzetgyűlést, hogy a jelen szavazat az ország sorsa felett dönt.

Azután fejtegette a nagy elvi differenciákat, melyek a pártokat egymástól elválasszák; e választó vonalat így formulázta: vajon monarchia legyen-e vagy köztársaság; erre azon nézetét fejezte ki, mint szilárd meggyőződés, hogy a monarchia lehetetlen, mert csak egy trón van, melyet hárman akarnak elfoglalni.

A délutáni ülésben a monarchisták a következő indítványt nyújtották be. A nemzetgyűlés, tekintve, hogy a kormányforma megvitatása nem áll napi renden, s hogy minden attól függ, hogy az ország határozott conservatív politika ervényesítésével megnyugtassék, sajnálja, hogy az utolsó miniszter változások a conservatív érdekeknek nem adják meg azt az elégtételt, melyet megvárnia jog van. Ez valóságos bizalmatlansági szavazat volt a kormány iránt. A kormány ez indítvány elvetését, és az egyszerű napi rendre térést indítványozta. De a kamara 360 szóval 344 ellen Ernoul

ezen indítványát elfogadta, s ezzel a Thiers cabinet megbukott. Thiers le is mondott, a gyűlés elfogadta, s helyette Mac-Mahon választá meg minden haladék nélkül 390 szavazattal 1 ellen, mit Grévy kapott. Tehát ma Mac-Mahon a köztársaság elnöke, mivel szemben a köztársasági párt, melynek a kamarában Thiers leend a vezére — várakozási magatartást követ egy a sajtóban, mint a nemzetgyűlésben, míg t. i. kiderül: minő eszközökhez nyul a többség s nyomában a katona-elnök.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, május 29.

— **T. olvasóinkat kérjük, méltóztasának előfizetéseiket mihamarább megújítani, nehogy a lap küldésében fenakadás történjék.**

— **A jogászok tavaszi ünnepéről,** a sok májálisok közepette látszólag egészen megfeledeztek, pedig e májálishoz minden évben igen szép reményeket köt a mulatni vágyó közönség. A hölgyvilág a díszes s fényes jogászbál után, oly tavaszi ünnepélyre számíthat, mely annak minden tekintetben méltó párja leend. A rendező bizottság erélyére mutat már az is, hogy ez alkalomra Pestről hozatja a legszebb és legcsinosabb lámpionokat, e mellett oda működik, hogy a lombos árnyas Nemes kertnek oly díszített eszközjön táncszínhelyében, mely sokáig élénk emlékezetben maradjon a résztvevők előtt. Mindenütt fény s dísz lesz, különben hisz, ez is nemes czélu mulatság s ki ne segítené azt az együletet, melyet alkotott a jogászság?!

— **Tűzlőtűzők** örtornya szappany-utcában gyorsan épül s már június végén megkezdhetik rajta tűzlőtűzők éber őrszemléldőseiket.

— **A dalkör** június 8-án a nemrég alakult polgári dalárdával együttesen egy tavaszi ünnepélyen fog közreműködni, melynek jövedelme a bécsi világiállításhoz felküldendő szegény iparosok segédke felsegelésére fordítatik. Megemlítjük itt, hogy a polgári dalárda elnöke: Szász Gerő, karnagya pedig: Tóth Tamás.

— **Az első alapító tag.** A jogász segélyző-egylet felhívását alig bocsátotta a közönséghez, már is akadt városunkban egy köztisztelőben álló férfi, ki azonnal alapító tagja lett e nemesczélu együletnek. E férfi: Kibédi Biasini Domokos polgártársunk, kit most mint első alapító tagját tisztelt az egyület.

— **Hajós János** országgyűlési képviselőnk, azon szomorú gyászest miatt, mely neje édesanyjának elhunytában őt is igen közelről érte, rövid időre városunkban érkezett.

— **Az egyetemi májális** tegnap bármint akart dacolni a komor borus idővel, mégis legyőzött attól. Egész nap borus volt az ég, de azért a rendező bizottság csak d. u. 6 órákor határozta el annak meg nem tartását, midőn már az eső is neki eredt meglehetősen. Ha az idő kedvez, szombaton fogják megtartani valószínűleg.

— **Világiállítási rövid hírek.** A f. hó 25. napon leginkább csődült a néptömeg a japáni telep felé, azt kerteknek is csufolják, áll pedig egy lakásul szolgáló sátorból, két faházból és egy hidmintából s különféle fadaragványokból. — A török kávéházban megint komikus jelenetek folytak le, régi pipások próbálkoztak meg, de az ő hosszú szárákkal nem tudtak boldogulni. Legnevetésesebbek a találgatások azok részéről, kik az asztalokon körös-körül kiállított nárgyűlést szemlélgették; az egyik virágserépnék a másik iródedénynek tartja e pipaszerszámokat. — **A belga király** ő felsége f. hó 26-án d. u. látogatta meg a kiállítást és pedig először a műcsarnokot s aztán a gépcsarnokot tekintette meg. — **Június 1-én** fogama pavillon megnyitni, mely az addigi önálló kiállítást tartalmazandja, ebben „adalek van annak bemutatva az ipar és találmányok történetéhez Ausztriában“. **Statistikai számadatok,** melyek jobban beszélnek mindennél a következők: máj. 6-tól 18-ig) a kiállításra szánt tárgyakban 83,053 mázsa volt a bevétel, mihez 1206 vagon szükségeltett. És pedig ebből a lajtántuli tartományokra 14,305 mázsa, Magyarországra 5421 mázsa, Németországra 11,612 m., Franciaországra 20,385 m., Angliára 6658 m., Oroszországra 2547 m., Olaszhonra 5418 m., Belgiumra 5288 m., Svédországra 3680 m., Dániára 41 m., Hollandiára 89 mázsa, Németalföldre 93 m., Svájcra 800 m., Spanyolországra 2962 m., Törökországra 135 m., Görögországra 122 mázsa, Amerikára 2650 m., Kinára 271 mázsa, Pesiára 30 mázsa, Egyiptomra 41 m., Japánra, Indiára 386 mázsa, Braziliára 49 mázsa. A május 1-től 15-ig tartott világiállításhoz kiállított virágok kitűnőségét illetőleg már ítélt a nemzetközi jury, melynek elnöke gr. Potoczky s Magyarország részéről tagja egy gr. Zichy. Kitüntetésben részesültek a magyar kiállítók közül és pedig a világiállítási jutalom-érmekek tüntették ki, u. m. érdem-éremmel: gr. Széchenyi Dénes; a munkatársak érdemben részesültek, gr. Nákó főkertésze Komlosban, Schilhan János gr. Széchenyi D. főkertésze, Horpaczon s ezzel punctum; ront a nagyon tisztelt bécsi Gartenbaugesellschaft egy magyar kiállítót sem

méltott figyelemre, pusztán helyi intézmény lévén az.

— **A helybeli önkéntes tűzoltó-egylet** lobogójának e hó 25-én történt felavatása alkalomból mindazon kegyeletes tényezőknél, kik ez ünnepély emelésére közreműködni sziveskedtek: a koszosur hölgyeknek, városunk e gyöngéd keblű honleányainak — a színházi előadás t. cz. férfi és nő műkedvelőinek, társulatok igazgatója t. K. Pap Miklós és művezetője t. Haray Victor uraknak, a kolozsvári zeneconservatorium és Dalkör résztvevő t. cz. tagjai és karnagyainak egyen egyen áldozatkész munkásságukért az ügy nevében meleg köszönetet fejez ki. Kolozsvárt máj. 28-án 1873. A kolozsvári önk. tűzoltó-egylet.

— **Csak akarni kell.** A sétatéri kioszk melletti jó ivóvizet szolgáltató kuton is segítettek valahára, mely mint tudva van a tavasz eleje óta állott elromolva.

— **Baja várossa** Tóth Kálmán képviselő életnagyságu arczképét, Székely Bertalan által festeti le gyűlési terme számára.

— **Karlsbadban** a „Hannover“ szállodában három hetekre porosz tisztült egy asztalnál, midőn a szerény külsejű dr. Brestel volt pénzügyér is oda telepedett; de egyik tisztült rögtön azt kiáltá a pinczérnek: „mi nem mindenkivel ülünk egy asztalnál, távolítsa el ezen urat;“ mire Brestel egész nyugodtan tette át levesét a másik asztalhoz; egész Karlsbad megbotránkozott tiszt uraimék e galád magaviseletén, a tiszték pedig azonnal elutaztak, mihelyt megtudták, hogy kivel gorbombakodtak.

— **Szilézia** egyik legtekintélyesebb cége Brettschedel, börzei veszteségek miatt megbukott, passívája fél millió, s több fonógyárt rántott magával.

— **A Garamvölgyből** indítványozzák, hogy az állami, Gizella menház helyiségének, a zolyomi várnál sokkal czélszerűbb volna a Beszterczbányán tul fekvő, kertel övedzett, jókarban álló s fentartására is méltó zolyom lipsei vár.

— **A bécsi városi tanács** a belvárosi vendéglőkben a következők étel tarifát állapítá meg és pedig egy ebédért (áll egy adag levesből, egy adag marhahusból s egy meleg tésztából) 64 krtól 1 ft. 52 krig, a külvárosokban 63 krtól 1 ft. 23 krajczárig.

— **Egy közönséges zsebórának** fogas kerekét óránként 17,160 mozgást tesz, e szerint egy nap alatt 411,840-et, egy év alatt pedig 150.321,600-at. A zsebóra kiméletes bánás mellett 100 évig eljárhat, a mikor 15.032.160,000 mozgást tenne, a kemény érczből készült órához képest, egy puha anyagból alkotott más gépecske óránként 5000 ütést tesz, naponként tehát 120,000 és évenként pedig 43.830,000-et, e gépecske csak ritkán tart ugyan 100 évig, a midőn 4.383,000,000 ütést tenne, ezen gépecske az emberi szív. Ezek szerint egy 100 éves ember szívének minden ütését frankkal számítva, a francia nemzet által a németeknek fizetett hadisarcz összegéhez még 617 millió frank szükségeltetnék.

— **A világtárlati „Wigmán“** — ot az indián sátrat, szerdán estefelől meglátogatta ő felsége „kis magyar leánya“, a dajka, és két udvarhölgy kíséretében. A göndör haju néger fiuk amerikai népeket mondtak a főhercegnőnek, ki ujongott, tapsolt, sőt a taktusok szerint táncolni is kezdett. Félóráig volt ott, s kísérőt alig bírták elvinni. Másnap ő felsége huszanöt darab fényes ezüst forintost osztott ki a néger fiuknak, kik leányát oly jól mulatták.

— **Hálanyilatkozat.** Férjem Osztián János, kit ez év mártius 1-én éjjel Radnót közelében oly gyalázatosan meggyilkoltak — a „Victoria“ biztosító intézetnél Kolozsvárt halála esetére 2000 frtig biztosított volt engemet. Bárha ezen összeg kifizetése helyes okokból nagyon messzire elhalasztható lett volna, nevezett társulat mégis akadálytalanul kifizette nekem azt. Nem tehetem, hogy nevezett intézet igazgatóságának ezen loyális és gyors eljárásáért, egy szintén főfelügyelő Hancz Pál urnak, a ki ezen kifizetés körül annyit buzgókodott — hálás köszönetemet a nyilvánosság terén is ki ne fejezzem és a nagyérdemű közönség pártfogásába ne ajánljam. Maros-Ludas, 1873. május 22-kén. Özvegy Osztián Jánosné, szül. Hamari Mari.

— **Példák a hoszas életre** F. hó 12-n egy 100 éves uri hölgy Lowertofban (Angliában) 107 öreget vendéglelt meg, kiknek életéve együtt 8228 évet tett ki s így átlagban egyre-egyre körübelől 77 év jutott.

— **A gyalogság gyors megjelenése** a kimutatott ponton. A brit királyság sok tekintetben irigylésre méltó ország volt eddig, különösen kitűnt pedig Európa többi államai közül az által, hogy életerején nem rágódott oly végzetesen a nagy hadsereg tartásának ráklábjá, mint nálunk a continensen. Ujabb időben azonban az angol kormány is nagyobb figyelmet kezd a hadseregére fordítani, s nemcsak több pénzt szán rá, hanem a reformok egész sorát megfordítá, melyek közt legnevezetesebb a tisztai állomások megvásárlásának eltörlése. A legénység betanításának s a csapatok

tactical mozgékonyágának emelésénél is különféle kísérleteket tesznek most Angliában, az érdekesebbek közé tartozik az, hogy a lovasságot felhasználják a gyalogság gyors tovaszállítására e rendszert Macgregor kapitány kísérle meg, s szakértők igen decesőrlőleg szólnak e kísérletről. kijelöltetik a hely, melyet gyorsan megkell szálni a gyalogságnak, ekkor oda ugrik minden lovasmellé egy gyalog, a lovas egyik kezével segíti a gyalogost a felülésben, a másikban pedig tartja ez alatt a gyalog katona puskáját, melyet asztán felülés után visszaad, s a kijelölt cél felé elvágatnak. Ily módon a fenyegetett pontokra gyorsan és egyszerűen lehet gyalog és lovasságot küldeni, gyors támadásoknál s megrohanásoknál e fogást szintén, előnyösen alkalmazhatni vélük.

(**Necrolog**) Bodnár Agnes; Bodnár Eszter, öz. Hutter Györgyné; Bodnár Katalin, s jelenleg távollévő férje, Kolozsvár városának egyik országgyűlési képviselője Hajós János; valamint az unokák: Gyula, Ferecz és Katalin nevében fájó szívvel jelentik, hogy forrón szeretett édes anyjuk, illetőleg anyós és nagyanya öz. Bodnár Mihályné, született Szánthó Agnes, életének 85-ik, özvegyiségének 22-ik évében, f. hó 25-kén öreg-ségi elgyengülés következtében egy jobb hazába költözött. Majdnem egy hosszú századnak örömei és szenvedései nyugosznak ama koporsóban, melyet hulló könyvek között vesznek körül azok, kiket a megboldogult szeretett s kik őtet szerették. Hosszu szép élettel ajándékozta meg a gondviselés, s mégis sajgó kebellet állják körül kedvesei, mert a kit elvesztettek: édes anyjuk volt, ki érettük élt, munkált, szeretett és szenvedett. De, egy nemesen eltöltött életnek mulja és bánatos gyermekeinek hálája fenn fogja tartani nevének emlékezetét, mert ő hiv volt mind halálig. Nyugodjanak porai csendesen! Földi részei folyó hó 28-n d. u. 4 órákor fognak, kurta-szappanyutozai 15 sz. saját házatól — rövid könyörgés után — az örök nyugalomnak átadatni. Kolozsvárt, május 28-án 1873.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873. márcz. 27-től.

Kolozsvár és Nagy-Enyed között,

mivel a nappali vonat beszünttetett, Biasini gyorsutazása 1873. márc. 27-től kezdve Kolozsvárról Nagy-Enyedre küldi gyorskocsiját, még pedig oly formán, hogy Kolozsvárról reggel 8 órákor minden nap indulva d. u. 4 1/2 órákor Nagy-Enyedre érkezik, Nagy-Enyedről Kolozsvárra estvéli 10 órákor Deésről Szamosujvárra és Kolozsvárra na-indulva, reggeli 8 órákor Kolozsvárra érkezik. Ezen meneteken kívül lehet Kolozsvárról Nagy-Enyedre d. u. 4 órákor is indulni, ugyszintén Nagy-Enyedről éjjeli 3 órákor Kolozsvárra indulhatni, csakhogy ezen menetekenél Felvinczről N.-Enyedig és N.-Enyedről Felvinczig a vasutal kell utazni.

Egy személy ára 30 font szabad podgyászszal Kolozsvárról N.-Enyedig vagy vissza az első és közbülső Coupeba 5 frt, hátulsó Coupeba 4 ft 50 kr. tulsuly 5 kr. Tordáról Nagy-Enyedig vagy vissza első vagy közbülső coupeba 3 frt — hátulsó coupeba 2 frt 60 kr. tulsuly 2 1/2 kr. — Felvinczről N.-Enyedig vagy vissza 1 frt, tulsuly 1 kr. fontontként.

Felvételi iroda Nagy-Enyeden Vágó Ferencz szállodájában.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Máj. 27-ről. 1873 5% metalizés 66.80. nemzeti kölcsön 71.—. 1860-diki államkölcsön 99.—. Bankrészvények 945.—. Hitelrészvények 279.—. London 111.—. Ezüst 110.—. Cs. kir. arany —. —. 20 frankos arany 8.88.

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 76.50. Temesi 74.50 Erdélyi 72.—. Horv. Szlavon.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Nyiltér.

Provisio nélkül

vétele és eladása, bérbeadása fekvők, földek, gyárak, vendéglők, stb. Árverések, kérelmek, ajánlatok, családi tudósításokat sat., illetőleg

HIRDETÉSEK

eredeti árjegyzék árban porto nélkül és provisio nélkül a különböző célokra legalkalmasabb lapokba gyorsan és jutányosan közreadatnak

Schwarz testvérek

nemzetközi hirdetés-irodája által Pest, fűrdőutca 1.; Bécs, Wollzeile 6—8.

Az „Ungar. Actionär“

főügynöksége BÉCSBEN.

A nagyméltóságú m. k. közmunka és közlekedési ministeriumnak 1534 1873 sz. magas rendeletéből — a Maros vontató utjainak kijavítására — Marosújvártól Zámig — költségvetés szerint 3953. forint 14 kr. erejéig — alólt hivatalt helyiségén f. é. **junius 9-én** reggeli 10 órakor nyilvános árlejtés fog tartani; melyre is vállalkozni kívánók, ezennel 10% bányat és biztosítékkal ellátva megjelenni felhivatnak. —

A gyulafehérvári m. k. folyam mérnöki hivattól. —

Gyulafehérvárt 1873 május 25
Miklós József
m. k. mérnök
Utányomat nem díjaztatik.

842 2-3

830 3-3

Pályázati hirdetés.

A kolozsvári állami tanítónőképző d é b e a f. 1873. évi október 1. napján az 1 osztályba felvételnek magokat a tanítónői pályára szánt ötvendékek, kik 14 élet-évüket betöltötték, a felső népiskolai tanfolyamot kellő sikerrel bevégezték, egészséges testalkatúak.

A felveendőknél felvételi vizsgát kell kiállani a felsőbb népiskola tantárgyaiból, (magyar nyelv, földrajz, Magyarország történelme, számítás, természetrajz, természettan.)

A felvételi vizsgák f. évi augusztus 1. 2. 3. napjain tartatnak az intézet helyiségében.

Miről az intézetbe lépni szándékozik azon felhívással értesítetnek, hogy ez iránti folyamodásait **f. évi július hó 23. napjáig**, mint zárnapig adják be Kolozsdoboka-megyei tanfelügyelő mlgs Kéthely József urhoz.

A folyamodáshoz melléklendő: 1. keresztlével, 2. iskolai bizonyítvány, 3. bizonyítvány a vallásos és erkölcsi kellő oktatásról, 4. orvosi bizonyítvány, 5. kik az állam által nyújtandó köztartási segédelmet akarják kérni, azok részéről szegénységi bizonyítvány.

Kolozsvárt, május 17-én 1873.

A képezdék igazgató tanácsának határozatából

Kovácsi Antal
jegyző.

839

Fürdői hirdetés.

A Korondi fürdőt alólt vásárolván meg, kötelességemnek ismerem a közönséget tisztelttel értesíteni arról, hogy az idő rövidségéhez képest a lakásbéli kényelem, izletes főzés, az itt szokásban levő kecsketéj megszerzése, a külső sós fürdőhöz való könnyebb eljárás, sétahelyek tisztán tartása, a fürdői szolgálat és a szokott reggeli és östéli zene tekintetében a szükséges és lehetséges intézkedéseket megtettem. A lakások árai ezek: egyes szobák egy hónapra 7 frttól 15-ig, kettősök 20-tól 30 frtig, családi nagyobb szállások 35-től 40-50 frtig. A hideg sósfürdőhöz jó kijáró ut valamint hideg zuhany lesz készítve s a szekérbér mérsékelve, a sósfürdő használat díja egész idejére 1 frt, a melegített fürdő csak borvízből 30 kr., borvíz és egy hordó sós víz 50 kr. 2 hordó vegyítéssel 60 kr. Az ételek jók, tiszták és mérsékelt árúak lesznek; borról gondoskodva van; az orvos idejében kün lesz; a vendéglős jun. 15-n költözik fel. A szobákat vagy szállást bérleni kívánók sziveskedjenek Székely-Kereszturon Jakabházi Bélához írni s a bérleti összegek felét előre beküldeni. E hazai fürdőre mell- és tüdőbeteg honfitársaimat, valamint hölgyeinket szivesen hívom meg s gyöngéd és előzékeny fogadtatásról előre biztosítom.

Székely-Kereszturon, május 20-án 1873.

Jakabházi Zsigmond, m. k.
birtokos.

Alólt képviselőségének van szerencsése tisztelttel jelenteni, hogy az „osztr. Járadék intézet“ (östr. Rentenanstalt) nevet viselő élet-és éjjáradék biztosító társulat fő-ügynökségét Kolozsvár. és vidékére nézve, **Bartha Lajos** urra ruházta, Pest, Váciut 58 szám.

tisztelttel Az osztr. Járadékintézet nevet viselő élet-és éjjáradék biztosító társulat magyarországi képviselősege.

Pesten Váciut. 58 szám.

837

3-3

A kolozsvári hitelbank és zálogkölcöntársulat

elfogad

Készpénz betételeket 100 frttól kezdve **pénztárjegyekért**, a melyek után 6% kamatot fizet. E pénztárjegyek értékét Pesten is felvehetni az **angol-magyar banknál**. A kamatok 3 havonként fizetnek.

A bank **kölcsönök**et ad mindennemű értékpapírra, arany- és ezüst tárgyakra s más értékes ingóságokra.

Leszámitól váltókat; vész értékpapírokat.

Elvállal pénzbehajtásokat váltókra, utalványokra.

Törlesztési kölcsönöket eszközöl **500 frttól kezdve telek-könyvezett** birtokra 24½ vagy 34 évre; a törlesztés és kamat 8% illetőleg 6¾%-ot tesz.

az igazgatóság.

104*

(21)

(836)

(5-*)

Egy ezer darab magyar kir. vert arany

díjlat annak, ki betudja bizonyítani,

hogy kolozsvári papirkereskedő

KERESZTESY PÁL

mint a görgényi meritett papirgyár raktárnoka

bárkinék is, említett papirgyár terményeit valahol vagy valaha

az eredeti gyári árnál magasabb árba árulta

vagy árusítaná jelenleg is.

Ezennel megnyitattott a pályázat

1000 darab magy. kir. vert arany elnyerésére.

Ugyanis az eredeti gyári árak a következők:

Fein Concept: F. A. Nr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	3 fr. 25	3 fr. 85	5 fr. 50	6 fr. 40	7 fr. 50	9 fr.	11 fr.
Rendes Concept: O. A. Nr.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	2 fr. 70	3 fr. 20	4 fr. 50	5 fr. 50	6 fr. 50	8 fr.	10 fr.

rizmánként.

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtárnál Kolozsvártt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (1.) Ős-, ó- és középkor. (513. Kr. e — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világosító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta **Jakab Elek,**

Ára 10 frt.

(327)

E minden tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteti, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklő fogja lapozgatni és benne buvárkodni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Székely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága,

szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872. Ára 2 forint.

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főtér báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólt könyvnyomda tisztelttel tudatja a helybeli és vidéki t. ez. közönséggel, hogy újonanfelszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomda megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA 1 frt.

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda. — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szereztek be, és azok a hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.

78—*